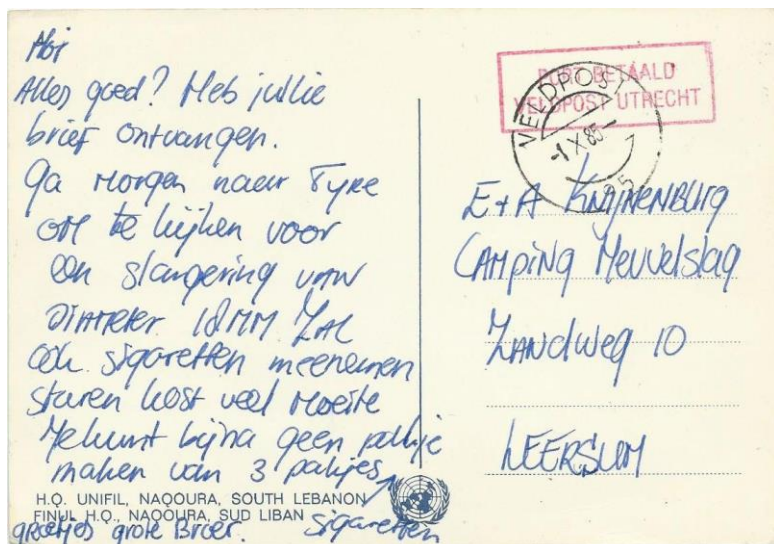

De twaalf Filatelistische elementen deel VII

Door: Jan Sangers

Portvrijdom,

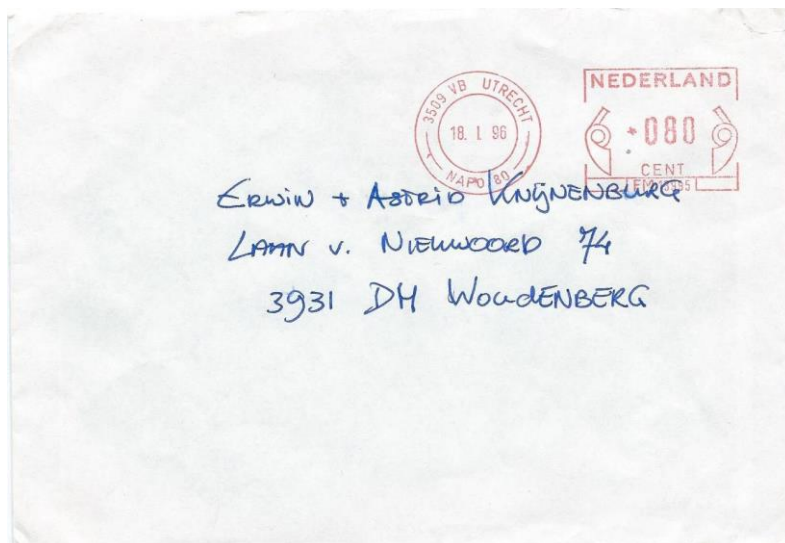
Een bijzonder verzamelgebied. Heden ten dagen is het hebben van portvrijdom een privilege die slechts enkele nog bezitten. Het Koningshuis en braille documenten, dvd's en boeken. Ook militairen in actieve dienst die op missie zijn hebben het recht op portvrijdom. Deze laatste groep verstuurd de post via het veldpostkantoor in Utrecht. Vanuit de plaats vanwaar de missie plaatsvindt worden de poststukken in een van een speciaal voorzien gelabelde zak naar Utrecht getransporteerd, daar afgestempeld met een veldpoststempel en doorgezonden naar de ontvanger.

In dit eerste voorbeeld een kaart verzonden vanuit Libanon tijdens een missie. De kaart is afgestempeld met het Veldpoststempel 1-X-85.

In Utrecht is de NAPO (Netherlands Army Post Office) gevestigd. Deze organisatie houdt zich, buiten het portvrijdom verzorgen van buitenlandse missies, vooral bezig met verzending vanuit Nederland naar militairen die in het buitenland gedetacheerd zijn.

Deze post die aan de NAPO aangeboden wordt dient volgens de huidige tarieven gefrankeerd te zijn. Voor alle landen waar militairen gedetacheerd of op missie zijn heeft men een apart nummer in gebruik. Dit heeft natuurlijk niets van doen met portvrijdom. Over de rol van NAPO kom ik nog een keer terug.

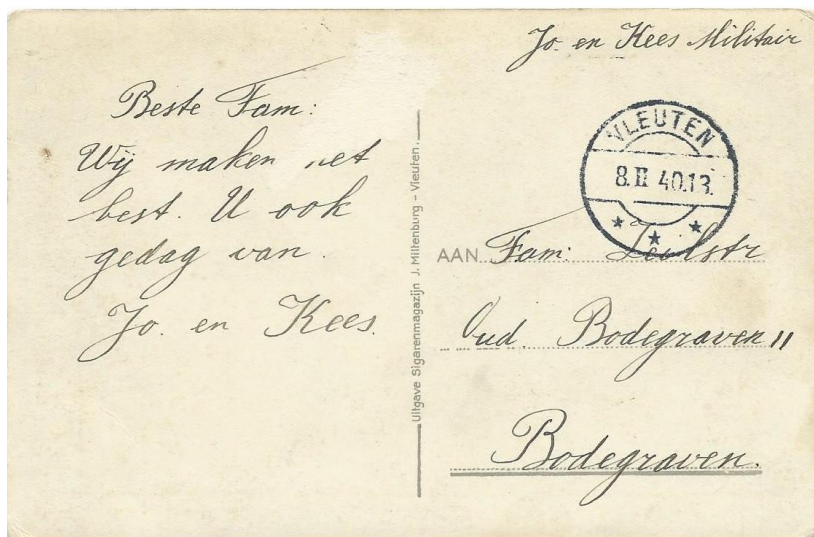
Hiernaast een is brief te zien met een mooi NAPO stempel en een roodfrankering 0,00 cent.

Vroeger was portvrijdom breder in gebruik dan heden ten dage. Overheden, zoals gemeenten, ministeries en andere overheden genoten eveneens portvrijdom. Korte tijd gold dit ook voor militairen die gewoon in Nederland geleverd waren.

Zie afbeelding op de volgende pagina. In dit geval bleek het voldoende om het woord militair op de kaart te schrijven. Militairen hadden altijd een uniform aan en waren als zodanig goed herkenbaar.

De postzakken vanuit missiegebieden gaan gelabeld naar het verzamelpunt in Utrecht. Dit verzamelpunt is tegenover het Stadion Galgenwaard in de Kromhoutkazerne.

Deze portvrijdom voor alle militairen heeft van 12 april 1936 tot aan 25 juli 1940 bestaan.

Voor Braillestukken geldt: binnen Europa genieten de afzenders van braillestukken vrijstelling voor het betalen van frankieerkosten voor te verzenden boeken, tijdschriften en geluidsbanden. Voor luchtpostzendingen buiten Europa geldt een minimaal tarief. Helaas kan ik geen afbeelding laten zien van een braille stuk.

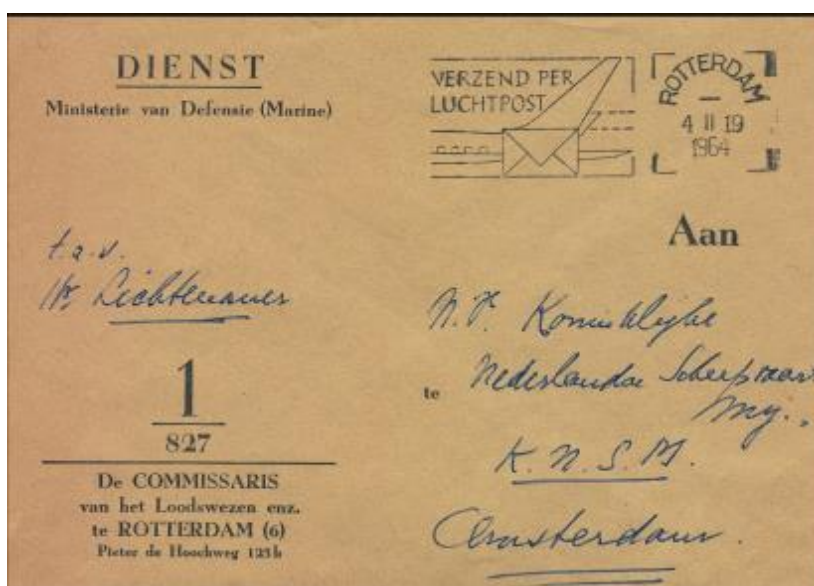
Dat ook overheden portvrijdom genoten heeft geduurd tot 1-1-1984. Wel was het zo dat deze instellingen een vergoeding betaalde aan de toenmalige PTT die ressorteerde onder het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het was voldoende om op de envelop DIENST te vermelden met een daarbij behorend nummer.

De hier afgebeelde brief vanuit het Departement van Sociale zaken verzonden op 28-X-1944 naar de Burgemeester van Haarzuilen te Vleuten zien we alle elementen die een dergelijke brief behoort te bevatten. In de vlagstempel de tekst: Zand en water zijn bij brandbom inslag de beste blusmiddelen.

Vervolgens zien we nog een envelop van het Ministerie van Defensie

Vanaf het begin dat de posten als staatsbedrijf werkzaam was heeft dit portvrijdom bestaan. Vele poststukken zijn hierover terug te vinden. Wie daarop let kan ook hiervan een verzamelobject maken. Niet het gemakkelijkste verzamelgebied. Dat blijkt ook wel uit het feit dat vele enveloppen die verzonden zijn zowel nu als in het verleden in de prullenbak verdwenen. Een van de meest aansprekende voorbeelden bij mezelf is dat mij ouders tot tweemaal toe en felicitatie ontvingen van de koningin bij hun 60 en 65 jarig huwelijk. Ondanks dat ikzelf kort bij het vuur zou moeten zitten verdwenen deze enveloppen, tot mijn verdriet, verscheurd in de prullenbak.

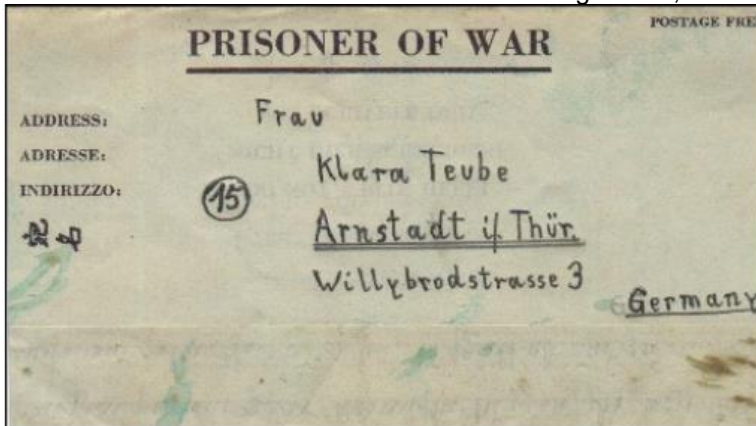
Gelukkig kon ik een kopie maken uit de site van de KNBF van een dergelijke brief.

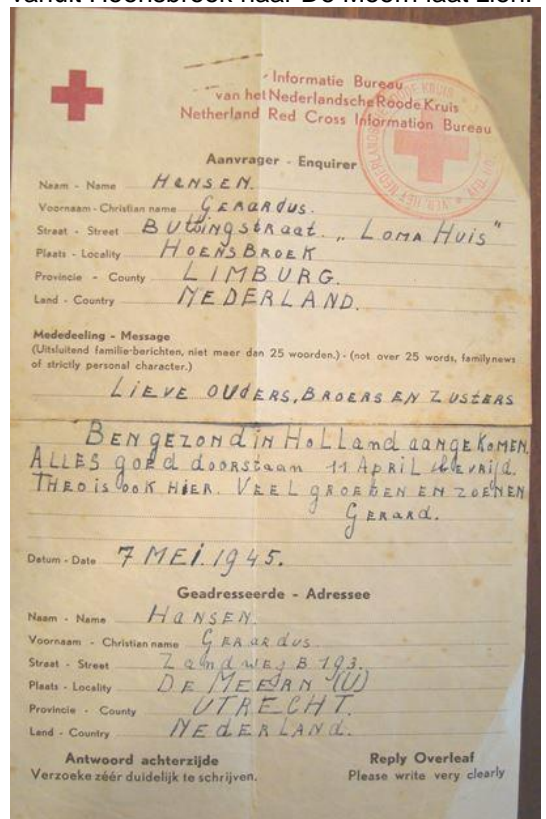
Ook in het buitenland komt port vrijdom voor. In Duitsland kan men de nodige stukken vinden wanneer er sprake is van correspondentie tussen diverse post, telegraaf en postgiro kantoren. Waarom zou je jezelf laten betalen bij een interne organisatie.

Een ander belangrijk onderwerp is krijgsgevangenenpost. In een van de conventies van Genève is bepaald dat ook krijgsgevangenen, gewonden, zieken en burgerbevolking vanuit

gevangenkampen hun post ongefrankeerd kunnen verzenden. De z.g. krijgsgevangenenpost is vanuit de kampen kan men geregeld tegenkomen in beurzen en veilingen. De afgebeelde brief komt eveneens uit de site van de KNBF. Het Rode Kruis heeft in deze een grote rol, zoals de onderstaande Rode Kruisbrief, verzonden

vanuit Hoensbroek naar De Meern laat zien.

Deze Rode Kruisbrief is op 7 mei 1945 geschreven door Gerard Hansen naar zijn ouders in De Meern. Gerard was als PTT beambte in 1942 naar Duitsland gestuurd om daar te werk gesteld te worden als postbeambte. Door de massale oproep van Duitse mannen voor het leger waren vele diensten en bedrijven in de problemen gekomen.

U ziet, ook in de portvrijdom is genoeg uitdaging te vinden. Gelukkig kan ik de nodige stukken uit mijn eigen collectie u tonen om te laten zien dat het verkrijgen van dit soort poststukken misschien wel niet gemakkelijk is. In mijn collectie kom ik enkele tientallen stukken tegen die binnen dit hoofdstuk zouden passen. Een uitdaging maar dat maakt het ook zo leuk.